

Protokoll

Põllumajanduse ja kalanduse arengukava (PõKa) aastani 2030 juhtkomisjoni II koosolek

8. märtsil 2018. a

Algus kell 10.00, lõpp kell 11.45

Juhatas Illar Lemetti

Protokollis: Elo Tuppits

Võtsid osa: Illar Lemetti (Maaeluministeerium), Toomas Kevvai (Maaeluministeerium), Marko Gorban (Maaeluministeerium), Olavi Petron (Maaeluministeeriumi), Marku Lamp (Keskkonnaministeerium), Valdek Haugas (Eesti Leader Liit), Liia Lust (Eesti Külaliikumine Kodukant), Tago Holsting (Mesinduse Koostöökogu), Aret Vooremäe (Eesti Maaülikool), Erki Tammeleht (Eesti Kalastajate Selts), Maris Uuetoa (Sotsiaalministeerium), Karel Lember (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium), Anne Jürgenson (Riigikantselei), Valdur Noormägi (Eesti Kalaliit), Raul Rosenberg (Maaelu Edendamise Sihtasutus), Madis Reinup (Maaelu Edendamise Sihtasutus), Vahur Tõnissoo (Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda), Tiina Saron (Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda), Sirje Potisepp (Eesti Toiduainetööstuse Liit), Raimond Strastin (Eesti Aiandusliit).

Puudusid: Rahandusministeeriumi, Eesti Talupidajate Keskliidu, Kalanduse Teabekeskuse, Eesti Kalurite Liidu, Eesti Taimikasvatuse Instituudi, Eesti Väike- ja Keskliste Ettevõtjate Assotsiatsiooni ja Eesti Keskkonnaühenduste Koja esindajad.

Kutsutud: Herki Tuus (Keskkonnaministeerium), Elo Tuppits (Maaeluministeerium), Siim Tiidemann (Maaeluministeerium), Külli Kaare (Maaeluministeerium), Marten-Ingmar Merivee (Maaeluministeerium), Kai Kalmann (Maaeluministeerium), Katrin Rannik (Maaeluministeerium), Eveli Naaris (Maaeluministeerium).

Päevakava

1. PõKa tunnuslause ja visiooni arutelu
2. PõKa koostamise protsess, sh töörühmade koosolekute toimumisajad

1 PõKa tunnuslause ja visiooni arutelu

Illar Lemetti tegi oma ettekandes ülevaate 28. veebruaril toimunud Eesti põllumajanduse ja kalanduse tulevikuarutelust, mis ühtlasi oli PõKa avaürituseks laiemale kaasatute ringile. Osales ligi 160 inimest, kolmes töörühmas toimusid PõKa visiooni arutelud. Rühmatööde põhjal jäid kõige enam kõlama maaelu ja Eesti toitu puudutavad märksõnad. MeMis arutati 28. veebruari

tulevikuarutelu rühmatöodes väljapakutud sõnastusi ja seda, kuidas võiksid need sobituda PõKa tunnuslausesse ning visiooni. Illar Lemetti tõi välja näiteid teiste organisatsioonide tunnuslausetest ja visioonidest, mis võiksid anda mõtlemisainet PõKa visiooni kujundamiseks. Illar Lemetti tegi ka ettepaneku PõKa tunnuslause („Eesti maa elab ja toidab“) ja visiooni sõnastamiseks („Eesti toit on hinnas/nõutud ja maal on hea elada“). Nimetatud sõnastusi arutati koosoleku käigus põhjalikult.

PõKa visiooni täiendab arengukava dokumendis visioonikirjeldus, mis on slaididel toodud märksõnadena ning mida koosolekul osalejad täiendasid.

PõKa puhul võiks arengukava esilehel olla dokumendi pealkiri „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava 2030“ (näitab, millega me tegeleme) ja visioon, nt „Eesti toit on hinnatud ning maal on hea elada“ (näitab, milliseid eesmärke me tahame aastaks 2030 saavutada).

Arutelu

PõKa tunnuslause ettepanek „**Eesti maa elab ja toidab**“.

PõKa visiooni ettepanek „**Eesti toit on hinnas (või nõutud) ja maal on hea elada**“.

Need laused peegeldavad avaürituse rühmatööde tulemust. Tunnuslausel ja visioonilausele pole üksühest seost, küll aga võiks need kanda enam-vähem sama mõtet. Visioon (mida me aastaks 2030 tahame saavutada) on kohustuslik, sisuliselt on see PõKa üldine eesmärk. Tunnuslause võib soovi korral samuti kasutusele võtta.

Edasi arutati visiooni osade kaupa (eraldi Eesti toitu puudutav ja maaelu puudutav osa). Slaididel nr 8 ja 9 on toodud märksõnad, mida visioonilause kumbki osa kajastab.

Visiooni esimene pool: Eesti toit on hinnas/nõutud

Juhtkomisjoni liikmete täiendav ettepanek visiooni selle osa sõnastuseks: „Eesti toit on hinnatud“.

Eesti toitu iseloomustavad märksõnad:

- kvaliteetne;
- ohutu;
- hinnatud nii Eestis kui eksporditurgudel;
- tööd väärtustava hinnaga.

Juhtkomisjoni liikmed pakkusid välja veel järgmised olulised Eesti toitu iseloomustavad märksõnad:

- keskkonnasäästlik;
- täisväärtuslik;
- toidukultuur/ traditsioonid;
- tööd väärtustava hinnaga » piisavat sissetulekut tagava hinnaga;
- kõrge lisandväärtusega;
- toidujulgeolek, isevarustatuse tase.

Lisaks nimetatud märksõnadele tehti ettepanek visioonikirjelduses mainida ka lilled ja muud taimed, mis pole toit.

PõKa ulatus põllumajanduses, kalanduses ja toiduvaldkonnas; kohalik vs importtoit ja tooraine

PõKa käsitleb toitu tervikuna. Iga teemat käsitletakse PõKas vastavalt teema eripärale pisut erinevast aspektist.

Näiteks toiduohutuse teema katab kogu toiduvaldkonna – nii kohaliku kui imporditud toidu. Kogu toit peab olema ohutu. Ohutu toit on küll iseenesest mõistetav, kuid see on vaja tagada. PõKa näol on tegemist arengukavaga, mis ütleb, millised peaksid olema meie järelevalvestruktuurid, et tagada nii Eestis toodetava kui siia imporditava toidu ohutus.

PõKa ei käsitle ainult rangelt kohalikust toorainest toodetud toitu ka seepärast, et sellest ei saa valmistada paljusid tooteid, samuti pole alati (nt taudide, ikalduse korral) võimalik tagada piisavalt kohalikku toorainet toidutööstusele. Pole ka võimalik sundida tootjaid müüma ainult kohalikule töötlejale. PõKa kontekstis on Eesti toit kohaliku toidutööstuse poolt toodetud toit. Kui räägime Eestis toodetavast toidust, siis on teemaks Eesti toodangu konkurentsivõime. PõKa sätestab konkurentsikeskkonna, milles riik peab kaasa rääkima.

PõKa ei sätesta, kui palju ühes või teises sektoris peaks tootma. Põllumehed toodava nii palju, kui on majanduslikult otstarbekas ja tööstused on sellega orgaaniliselt seotud – toodangut ei saa muidu müüa. Tööstused on väga huvitatud kohalikust toorainest, kui seda on saada konkurentsivõimelise hinnaga.

PõKa sätestab sektoriülese visiooni ja sektoriüleised eesmärgid ning kaardistab, mida riik sektori jaoks tegema hakkab. Nt riigi poolt pakutav tugistruktuur, MAKi raha, ülikoolist tulevate spetsialistide ettevalmistus. PõKasse ei tule aga nt piimanduse või teiste sektorite numbrilisi eesmärgid. Sektor saab PõKat aluseks võttes oma arengueesmärgid ise otsustada, arvestades riigi pakutavate toetusmeetmetega. Sektorite arengukavade kokkuleppimine jääb sektorite vedada. Riik on huvitatud üldpildist, lööb sektorite arengukavade koostamisel kaasa ja saab toetada analüütilise poolega.

Visioonilause teine pool: ja maal on hea elada

Maaelu iseloomustavad märksõnad:

- haritud inimesed;
- hoitud kultuuripärand;
- hea keskkonnaseisund, hästi hoitud mullad ja puhas vesi, elurikkus;
- hea/jätkusuutlik elukeskkond ja vajalikud teenused;
- heal järjel ja teadmispõhine põllumajandus, kalandus ning muu maamajandus;
- arenenud biomajandus.

Juhtkomisjoni liikmed pakkusid välja veel järgmised olulised maaelu iseloomustavad märksõnad:

- haritud inimesed » haritud ja töötavad inimesed;

- võrgustikud, sotsiaalne sidusus;
- järjepidevus, juured;
- hästitasustatud töökohad.
- Tehti ka ettepanek, et visioonilause selles osas peaks sisalduma sõna „töötada“.

Alternatiivsed visioonilused

Osa juhtkomisjoni liikmetest eelistas visioonilausena tunnuslauset „Eesti maa elab ja toidab“, samuti „Eestimaa elab ja toidab“, mis katab PõKa valdkondi hästi. Samas on selle lause alla raske mahutada toiduohutuse valdkonda (suur osa PõKa sisust jääks fookusest välja). Lause „Eesti maa elab ja toidab“ alt on ka raske välja lugeda, mis on meie ambitsioon, mida me 2030. aastaks soovime saavutada. Visioonist peaks olema võimalik välja lugeda, et maal on hea elada, ükskõik mis alal tegutseda. Võib ka linna tööle sõita, kaugtööd teha.

Tehti ka ettepanekuid, et visioonilauses ei peaks end liiga kammitsema sõnaga „maa“. Siiski ei saa Maaeluministerium koos Keskkonnaministeriumiga põllumajanduse ja kalanduse valdkonda korraldades tagada, et terves Eestis on hea elada.

Visioonilause osa „maal on hea elada“ erinevad tähendused

„Maal on hea elada“ tundub kohati liiga lihtne, kuid samas on see kõikehõlmav ja ei jäta ühtegi aspekti kõrvale (nt puhas keskkond, sotsiaalsed võrgustikud, teenused, töökohad). Me ei ütle ülivõrdes, kuid „hea“ on siiski ambitsioonikas. Soovime „head“ mitte ainult põllumajanduse või toidutootmise vaid ka keskkonna kontekstis. Meile läheb elukeskkond ka laiemalt korda. Ka siis, kui me ise nende teemadega ei tegele, hoiame neil küsimustel silma peal. 2030. aastaks peamegi seadma eesmärgi, et maal on võimalik elada ja et elu maal muutub heaks.

Sõnal „maa“ on mitu tähendust, mistõttu ongi hea, et suudame selle PõKa dokumendi visioonikirjelduses hästi ära kirjeldada. Hea visioon ongi see, mille alla saame paigutada mitu tähendust.

Juhtkomisjoni liikmed palusid rohkem aega visiooni analüüsiks ja konsulteerimiseks.

Otsustati

1. Maaeluministerium edastab juhtkomisjoni liikmetele 28.02 PõKa avaürituse tulevikuarutelu rühmatööde tulemused ja juhtkomisjoni töö tulemused tunnuslause ning visiooni sõnastamiseks koos märksõnade loeteluga ning visioonikirjelduse ettepaneku.
2. Juhtkomisjoni liikmete ettepanekud visiooni sõnastuse ja kirjelduse osas on oodatud 10. aprilliks aadressil elo.tuppits@agri.ee.
3. Visiooni ja selle kirjelduse sõnastusettepanekuid tehes tuleb arvestada 28.02 avaürituse tulevikuarutelu rühmatööde tulemustega. Teretulnud on konsulteerimine oma organisatsiooni liikmetega.

2 PõKa koostamise protsess

Illar Lemetti juhtis juhtkomisjoni liikmete tähelepanu PõKa tööühmade kalendrile. Juba 14.märtsist algavad PõKa tööühmade kohtumised. Tööühmade esimestel kohtumistel arutatakse valdkondade hetkeolukorda. Juhtkomisjonis esindatud organisatsioonide osalus tööühmade kohtumistel on väga oodatud.

Vt täpsemalt slaididelt ja tööühmade ajakava värskemal versioonil PõKa veebilehelt <https://www.agri.ee/et/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>.